

Asia

Ison-Britannian eroprosessi EU:sta

Kokous

Eurooppa-neuvosto (Artikla 50) 10.04.2019

U/E/UTP-tunnus

E 125/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eurooppa-neuvoston (Artikla 50) 22.3. tekemän päätöksen (2019/476) mukaisesti SEU 50 artiklan mukaista määräaika pidennettiin vain 12.4. asti, koska UK:n parlamentin alahuone ei hyväksynyt erosopimusta 29.3. mennessä. Päätöksen mukaan UK:n on ilmoitettava 12.4. mennessä ”*jatko toimista Eurooppa-neuvoston harkittavaksi*”. Mikäli Eurooppa-neuvostossa ei yksimielisesti ja yhteisymmärryksessä UK:n kanssa toisin päätetä, päädytään sopimuksettomaan eroon.

Pääministeri May pyysi kirjeessään 5.4. uutta määräajan pidennystä 30.6. saakka. Kirjeen mukaan määräajan tulisi päättyä aiemmin, mikäli erosopimus saataisiin ratifioitua ennen kyseistä päivämäärää. Ainoa merkittävä uusi elementti pyynnössä on sitoutuminen käynnistämään välittömästi Euroopan parlamentin vaalien valmistelut ja järjestämään vaalit, mikäli UK on yhä jäsenvaltio 23.5. Ainoa uusi perustelu pyynnölle on erosopimuksen voimaansaattaminen yhteistyössä opposition kanssa. Nämä keskustelut jatkuvat UK:ssa edelleen. Eurooppa-neuvoston aluksi järjestetään pääministeri Mayn kuuleminen. Sen jälkeen asian käsittelyä jatketaan Artikla 50 –kokoonpanossa EU27:n kesken.

Luonnosta Eurooppa-neuvoston päätelmiksi ja/tai päätökseksi ei oltu jaettu tätä muistiota laadittaessa.

Suomen kanta

Suomen peruskannat SEU 50 artiklan mukaisen määräajan pidentämiseksi on jo linjattu E-selvityksessä EJ 35/2018 vp – VNEUS2019-00189 seuraavasti:

”Suomi on neuvottelutavoitteidensa turvaamiseksi ja sopimuksettoman eron välttämiseksi tarvittaessa valmis pidentämään SEU 50 artiklassa eroneuvotteluille annettua kahden vuoden määräaika, mikäli UK sitä pyytää”.

”Mahdollista pidennyspyyntöä arvioitaessa on otettava huomioon UK:n esittämät perustelut ja suunnitelma siitä, mihin tarkoitukseen määräajan pidennys käytettäisiin. Lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota EU 27:n yhtenäisyyteen ja Euroopan

parlamentin 23.-26.5. pidettäviin vaaleihin. Mahdollisen pidennyksen keston on oltava oikeassa suhteessa tavoitteisiin, jotka pidennykselle asetetaan”.

Tältä pohjalta Suomi voi tarvittaessa hyväksyä määräajan uuden pidennyksen enintään noin yhden vuoden ajaksi.

Määräajan enimmäispituus tulee olla tarkasti rajattu. Pidennys voi olla joustava niin, että se päättyy automaattisesti aiemmin erosopimuksen tullessa voimaan.

Suomi pitää tärkeänä, että pidennyksen aikana toimitaan edelleen EU:n perussopimusten mukaisesti, ja erityisesti vilpittömän yhteistyön periaatetta kunnioittaen. Suomi on pidennyspäätöksen yhteydessä valmis harkitsemaan menettelyjä ja mekanismeja tämän tavoitteen toteutumisen varmistamiseksi.

Pääasiallinen sisältö

Suomen peruskannat ja tavoitteet

Suomen peruskannat SEU 50 artiklan mukaisen määräajan pidentämiseksi on linjattu E-selvityksessä EJ 35/2018 vp – VNEUS2019-00189. Suomen peruskannat ja tavoitteet erosopimuksen, siirtymäkauden sekä EU:n ja UK:n tulevan suhteen on puolestaan esitetty kootusti E-selvityksessä EJ 34/2017 vp – VNEUS2017-00787. Samasta muistiosta löytyvät kootusti myös Eurooppa-neuvoston huhtikuun 2017 ja maaliskuun 2018 suuntaviivoissa tehdyt linjaukset.

Perusedellytykset toiselle määräajan pidennykselle

1. Erosopimusta ei avata.

Eurooppa-neuvosto on toistuvasti linjannut päätelmissään, että neuvottelut erosopimuksesta ovat päättyneet. Tämä vahvistettiin myös Eurooppa-neuvoston päätöksessä 22.3. 2019.

2. Tulevasta suhteesta ei neuvotella.

Eurooppa-neuvosto on valmis muokkaamaan 25.11. 2018 hyväksytyä yhteistä poliittista julistusta tulevan suhteen puitteista, mikäli UK:n reunaehdot muuttuvat. Samoin Eurooppa-neuvosto on useaan otteeseen, viimeksi 21.3. 2019 hyväksytyssä yhteisessä lausumassa, vahvistanut olevansa valmis aloittamaan valmistautumisen tulevan suhteen neuvotteluihin välittömästi erosopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Viralliset neuvottelut voivat kuitenkin alkaa vasta, kun UK:sta on tullut kolmas maa.

3. UK:n on järjestettävä Euroopan parlamentin vaalit

Eurooppa-neuvoston 22.3. tekemän päätöksen (2019/476) mukaisesti UK:n on järjestettävä Euroopan parlamentin vaalit, mikäli se on vielä unionin jäsenvaltio 23.5. 2019. Muussa tapauksessa parlamentin kokoonpano on EU:n perussopimusten (erityisesti SEU 14 artikla) vastainen. Esimerkiksi kaikkien parlamentin hyväksymien päätösten ja säädösten laillisuus voitaisiin kyseenalaistaa EU-tuomioistuimessa. Eurooppa-neuvoston päätös (2018/937) Euroopan parlamentin kokoonpanosta vaalikaudelle 2019-2024 ottaa huomioon tilanteen, jossa UK on yhä jäsenvaltio vaalikauden alkaessa. Tässä tilanteessa parlamentin nykyistä

paikkajakoa sovelletaan siihen saakka, kunnes UK on eronnut unionista. Vaalien järjestämisestä luopuminen edellyttäisi perussopimusmuutosta.

4. Vilpittömän yhteistyön on jatkuttava

Pidennyksen ajan UK pysyy edelleen EU:n täysimääräisenä jäsenenä kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. EU ei voi yksipuolisesti asettaa UK:lle oikeudellisesti sitovia lisäehtoja tai rajoittaa sen perussopimusten mukaisia oikeuksia vain sillä perusteella, että se on ”lähtevä jäsenvaltio”. UK:n on kuitenkin noudatettava perussopimusten määräyksiä, kuten SEU 4 (3) artiklan mukaista vilpittömän yhteistyön periaatetta. UK:n on esimerkiksi pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka voivat vaarantaa unionin tavoitteiden toteutumisen. Tämä velvollisuus ulottuu myös tilanteisiin, joissa UK valmistele tulevia suhteitaan muihin kolmansiin maihin. Eurooppa-neuvosto halunnee korostaa asian merkitystä ja varmistaa etenkin sen, että UK ei vaikeuta EU:n tulevaan toimintaan ja kehittämiseen liittyvää päätöksentekoa. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi pidennyspäätöksen perustelukappaleiden, päätelmien tai EU:n ja UK:n (yhteisten tai yksipuolisten) lausumien tai muiden poliittisten sitoumusten avulla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU 50 artikla antaa toimivallan sopia eroamiseen sovellettavista yksityiskohtaisista määräyksistä. Erosopimus on EU:n ja UK:n välinen sopimus, jonka tekee unionin puolesta neuvosto vahvistetulla määränemmistöllä Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan. Erosopimuksen voimaantulo ei edellytä jäsenvaltioiden kansallisia ratifiointeja.

SEU 50 artiklan 3 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yhteisymmärryksessä eroilmoituksen tehneen jäsenvaltion kanssa pidentää eroneuvotteluille annettua kahden vuoden määräaika. Eurooppa-neuvoston päätös edellyttää SEU 16 artiklan 4 kohdan mukaista yhteisymmärrystä.

SEU 50 artiklassa edellytetään, että erosopimus tehdään ”ottaen huomioon puitteet, jotka sääntelevät eroavan valtion myöhempiä suhteita unioniin”. Tästä syystä Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25.11.2018 yhteisen poliittisen julistuksen tulevan suhteen puitteista.

Tulevaa suhdetta koskevat sopimukset ja järjestelyt neuvotellaan ja tehdään myöhemmin erikseen valittavien oikeusperustojen nojalla, ottaen huomioon kunkin sopimuksen ja järjestelyn tavoite ja sisältö. Neuvottelut voidaan virallisesti aloittaa vasta eron jälkeen, kun UK:sta on tullut kolmas maa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentti on SEUT 218 (10) artiklan mukaisesti pidetty täysimääräisesti informoituna prosessin kaikissa vaiheissa. Parlamentin brexit-ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Guy Verhofstadt.

Erosopimuksen tekeminen edellyttää parlamentin hyväksyntää. Neuvosto on 11.1.2019 tehnyt päätöksen (EU) 2019/274 erosopimuksen allekirjoittamisesta ja lähettänyt sopimuksen parlamentin käsiteltäväksi.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 10.4.

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston E-selvitys E 125/2016 vp

E-jatkokirjelmät:

EJ 5/2017 vp
EJ 7/2017 vp
EJ 9/2017 vp
EJ 10/2017 vp
EJ 25/2017 vp
EJ 34/2017 vp
EJ 36/2017 vp
EJ 38/2017 vp
EJ 8/2018 vp
EJ 25/2018 vp
EJ 28/2018 vp
EJ 29/2018 vp
EJ 35/2018 vp

SuVEK 48/2017 vp
SuVL 9/2017 vp
SuVL 1/2018 vp
SuVEK 179/2018 vp
SuVEK 208/2018 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**Taloudelliset vaikutukset****Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät****Asiakirjat****Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Johannes Leppo VNK, p. 050 5928278
Silja Pasanen VNK
Anna Koikkalainen VNK

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	brexite, Eurooppa-neuvosto UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, TEM, TULLI, VH, VM, VTV, YM
